

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет
економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра іноземної філології, українознавства та соціально-
правових дисциплін

І. В. Шульженко

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ**

КОНСТИТУЦІЯ ТА ВРЯДУВАННЯ

Ступінь: магістр

Кривий Ріг
2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра іноземної філології, українознавства та соціально-
правових дисциплін

І. В. Шульженко

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ**

КОНСТИТУЦІЯ ТА ВРЯДУВАННЯ

Ступінь: магістр

Затверджено на засіданні
кафедри іноземної філології,
українознавства та соціально-
правових дисциплін
Протокол № 5
від “12” листопада 2020 р.

Схвалено навчально-
методичною радою ДонНУЕТ
Протокол № 4
від “ 17 ” грудня 2020 р.

Кривий Ріг
2020

УДК 371.9
Ш 60

Шульженко, І.В.

Ш 60 Конституція та врядування: метод. рек. з вивч. дисц. / уклад. :
І. В. Шульженко. 2-ге вид., випр. і допов. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2020. 36 с.

Дане видання містить методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Конституція та врядування», плани семінарських занять, завдання для самостійної роботи студентів, перелік рекомендованої літератури та інформаційних ресурсів. У першій частині представлена структура дисципліни, мета і завдання її вивчення, а також шкала оцінювання і розподілу балів. У другій частині наведено плани практичних занять, питання і завдання з кожної теми дисципліни. Третя частина присвячена організації самостійної роботи студентів та завданням для самостійної підготовки до практичних занять.

© І. В. Шульженко, 2020
© Донецький національний
університет економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського, 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ЧАСТИНА 1. ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	6
ЧАСТИНА 2. ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ / ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	11
Змістовий модуль 1. Організаційно-правові засади сучасного конституційного права	12
Тема 1. Конституційне право України як провідна галузь системи права України. Основи Конституційного ладу України.	12
Тема 2. Конституція України: юридична природа та етапи становлення.	12
Тема 3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина.	13
Змістовий модуль 2. Основні інститути конституційного права	15
Тема 4. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України.	15
Тема 5. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади.	15
Тема 6. Місцеве самоврядування та його органи як інститут конституційного права України.	17
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	19
Змістовий модуль 1. Організаційно-правові засади сучасного конституційного права	20
Змістовий модуль 2. Основні інститути конституційного права	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	34

ВСТУП

Метою навчальної дисципліни «Конституція та врядування» є формування у студентів системи знань в галузі конституційного права та врядування, розуміння норм конституційного права, а також конституційних прав і свобод людини та громадянина.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути такі **професійні компетенції**:

знання і розуміння:

- а) галузі національного права України, її норм та інститутів;
- б) чітке уявлення щодо органічних зв'язків конституційного права з окремими галузями права;
- в) вивчення історичних передумов конституційного та муніципального процесу в Україні та впливу муніципального права України на всі галузі права та міжгалузеві зв'язки, вплив на державотворчі процеси в Україні;
- г) процедуру формування демократичних процесів і врядування в Україні.

застосування знань і розуміння:

- засвоєння студентами основних категорій та понять права, положень Конституції та елементів врядування як специфічного правового інституту.
- формування у студентів розуміння про місце і роль Конституційного права у системі галузей права України.
- змістовне вивчення студентами основних законів та підзаконних актів, які утворюють законодавчий масив дисципліни.
- вивчення студентами практичних механізмів та результатів застосування законодавства.

формування суджень:

- здатність аналізувати систему міжнародного досвіду у сфері вдосконалення конституційного законодавства;
- здатність оцінювати характер порушення прав конституції, якщо такі є;
- здатність застосовувати способи і процедури правової охорони прав, передбачених конституцією.

Дана методична розробка містить методичні рекомендації з вивчення дисципліни, плани семінарських занять, завдання для самостійної роботи студентів, перелік рекомендованої літератури та інформаційних ресурсів.

ЧАСТИНА 1.
ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Вибіркова
Семестр (осінній / весняний)	осінній
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість змістових модулів	2
Лекції, годин	28
Практичні / семінарські, годин	28
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	94
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	4
самостійної роботи студента	6,7
Вид контролю	екзамен

2. Програма дисципліни

Мета – формування у студентів системи знань в галузі конституційного права та врядування, розуміння логіки побудови та сутності провідної галузі системи права України.

Завдання – засвоєння студентами основних категорій та понять права, положень Конституції та елементів врядування як специфічного правового інституту; формування у студентів розуміння про місце і роль Конституційного права у системі галузей права України; змістовне вивчення студентами основних законів та підзаконних актів, які утворюють законодавчу базу дисципліни; вивчення студентами законодавчих механізмів та результатів застосування законодавства.

Предмет: вивчення нормативно-правових актів України, які регулюють конституційні правовідносини та правовідносини у галузі державного врядування.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Конституційне право України як провідна галузь системи права України. Основи Конституційного ладу України.

Тема 2. Конституція України: юридична природа та етапи становлення.

Тема 3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина.

Тема 4. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України.

Тема 5. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади.

Тема 6. Місцеве самоврядування та його органи як інститут конституційного права України.

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб.	срс
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Організаційно-правові засади сучасного конституційного права					
Тема 1. Конституційне право України як провідна галузь системи права України. Основи Конституційного ладу України.	20	4	4		12
Тема 2. Конституція України: юридична природа та етапи становлення.	20	4	4		12
Тема 3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина.	20	4	4		12
Разом за змістовим модулем 1	60	12	12		36
Змістовий модуль II. Основні інститути конституційного права					
Тема 4. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України.	30	5	4		21
Тема 5. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади.	30	5	6		19
Тема 6. Місцеве самоврядування та його органи як інститут конституційного права України.	30	6	6		18
Разом за змістовим модулем 2	90	16	16		58
Усього годин	150	28	28		94

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Семінар-дискусія Конституційне право України як провідна галузь системи права України.	2
2	Семінар-дискусія Основи Конституційного ладу України.	2
3	Семінар-дискусія Конституція України: юридична природа.	2
4	Семінар-дискусія Конституція України: етапи становлення.	2
5	Семінар-дискусія Конституційно-правовий статус людини.	2
6	Семінар-дискусія Конституційно-правовий статус громадянина.	2
7	Семінар-дискусія Конституційно-правовий статус.	2
8	Семінар-дискусія Конституційно-правовий статус Верховної Ради України.	2
9	Семінар-дискусія Конституційно-правовий статус президента України	2

**Оцінювання студентів протягом семестру
(заочна форма навчання)**

Поточне тестування та самостійна робота		Сума в балах
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	50
25	25	

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

ЧАСТИНА 2.
ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ / ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СУЧАСНОГО КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА

Тема 1. Конституційне право України як провідна галузь системи права України. Основи конституційного ладу України

Практичне заняття 1. Конституційне право України як провідна галузь системи права України

План:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Поняття, предмет і метод конституційного права України.
 - Система конституційного права України, його інститути, конституційно-правові норми.
 - Конституційно-правові відносини.

Ключові слова: Конституційне право України, конституціоналізм, Конституція, конституція України, конституційно-правова норма, конституційно-правові відносини, інститут конституційного права.

Практичне заняття 2. Основи конституційного ладу України

План:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Джерела конституційного права України.
 - Історико-правові аспекти розбудови конституційного ладу в Україні.
 - Конституція Пилипа Орлика.

Ключові слова: Конституційне право України, конституціоналізм, Конституція, конституція України, конституційно-правова норма, конституційно-правові відносини, інститут конституційного права.

Тема 2. Конституція України: юридична природа та етапи становлення

Практичне заняття 3. Конституція України: юридична природа

План:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*

- Поняття, сутність та види конституцій
- Юридичні властивості конституції України

Ключові слова: верховенство права, громадянське суспільство, державні символи, державний суверенітет, народовладдя, народний суверенітет, правова держава.

Практичне заняття 4. Конституція України: етапи становлення

План:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Функції конституції
 - Історія українського конституціоналізму

Ключові слова: верховенство права, громадянське суспільство, державні символи, державний суверенітет, народовладдя, народний суверенітет, правова держава.

Тема 3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина

Практичне заняття 5. Конституційно-правовий статус людини

План:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Поняття, структура, види та принципи конституційно-правового статусу людини
 - Поняття громадянства і належність до громадянства України
4. *Презентація доповідей:*
 - Політичні права громадянина України
 - Економічні права громадянина України
 - Свободи громадянина України
 - Права і свободи іноземців та осіб без громадянства

Ключові слова: гарантії прав і обов'язків, громадянин, громадянство, національний режим, натуралізація, омбудсмен, особа без громадянства (апатрид), оптація, правовий статус особи, право притулку.

Практичне заняття 6. Конституційно-правовий статус громадянина

План:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*

3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*

- Принципи громадянства України
- Конституційно-правовий статус іноземців, осіб без громадянства, біженців, осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, закордонних українців та іммігрантів в Україні. Право притулку в Україні.

4. *Презентація доповідей:*

- Конституційне право на власність
- Конституційне право на підприємницьку діяльність не заборонену законом
- Конституційне право на працю
- Конституційне право на відпочинок
- Конституційне право на соціальний захист та пенсійне забезпечення

Ключові слова: гарантії прав і обов'язків, громадянин, громадянство, національний режим, натуралізація, омбудсмен, особа без громадянства (апатрид), оптація, правовий статус особи, право притулку.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСНОВНІ ІНСТИТУТИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА

Тема 4. Конституційно-правовий статус верховної ради України

Практичне заняття 7. Конституційно-правовий статус

План:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Конституційно-правовий статус Верховної Ради України
 - Завдання, принципи та основи діяльності Верховної Ради України

Ключові слова: депутат, депутатський запит, депутатська недоторканість, державні органи, гарантії депутатської діяльності.

Практичне заняття 8. Конституційно-правовий статус верховної ради України

План:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Функції Верховної Ради України
 - Компетенції Верховної Ради України

Ключові слова: депутат, депутатський запит, депутатська недоторканість, державні органи, гарантії депутатської діяльності.

Тема 5. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади

Практичне заняття 9. Конституційно-правовий статус президента України

План:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Місце та роль Президента України в конституційній системі органів державної влади
 - Порядок обрання Президента України
 - Порядок припинення повноважень Президента України
4. *Презентація доповідей:*
 - Процедура обрання Президента України

- Порядок припинення повноважень Президента України в порядку імпічменту

Ключові слова: законодавчий процес, імпічмент, парламент, президент.

Практичне заняття 10. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади

План:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Конституційні функції Президента України
 - Умови та порядок призначення позачергових виборів Верховної ради Президентом України
 - Конституційні обов'язки Президента України
 - Конституційні функції Президента України
 - Умови та порядок призначення позачергових виборів Верховної ради Президентом України
 - Конституційні обов'язки Президента України
4. *Презентація доповідей:*
 - Права Президента України
 - Обов'язки Президента України

Ключові слова: законодавчий процес, імпічмент, парламент, президент.

Практичне заняття 11. Поняття конституційно-правового статусу органів виконавчої влади

План:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Конституційні права Президента України
 - Конституційні обов'язки Президента України
 - Недоторканність Президента України
 - Порядок припинення повноважень Верховної ради Президентом України
 - Компетенція Президента України
 - Гарантії діяльності Президента України
4. *Презентація доповідей:*
 - Особливості недоторканності Президента України
 - Конституційні гарантії діяльності Президента України

Ключові слова: законодавчий процес, імпічмент, парламент, президент.

Тема 6. Місцеве самоврядування та його органи як інститут конституційного права України

Практичне заняття 12. Місцеве самоврядування як інститут конституційного права України

План:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Місце та роль Кабінету Міністрів України в системі органів державної влади
 - Порядок формування Кабінету Міністрів України Верховною Радою України
 - Функції Кабінету Міністрів України
4. *Презентація доповідей:*
 - Порядок формування віщого органу виконавчої влади України
 - Конституційні функції Кабінету Міністрів України
 - Права Прем'єр-Міністра України

Ключові слова: голова районної, обласної, районної у місті ради, громадські слухання, державне будівництво і місцеве самоврядування, урядовий комітет, урядовий орган державного управління.

Практичне заняття 13. Органи місцевого самоврядування

План:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Права Кабінету Міністрів України
 - Обов'язки Кабінету Міністрів України
 - Порядок складання повноважень Кабінетом Міністрів України
4. *Презентація доповідей:*
 - Обов'язки Прем'єр-Міністра України
 - Процедура призначення Прем'єр-Міністра України
 - Порядок складання повноважень Прем'єр-Міністром України

Ключові слова: голова районної, обласної, районної у місті ради, громадські слухання, державне будівництво і місцеве самоврядування, урядовий комітет, урядовий орган державного управління.

Практичне заняття 14. Функції самоврядування як інституту конституційного права України

План:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*

2. *Індивідуальне тестування.*

3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*

- Центральні органи виконавчої влади
- Права керівників центральних органів виконавчої влади
- Обов'язки керівників центральних органів виконавчої влади
- Функції місцевих державних адміністрацій
- Місцеві органи виконавчої влади
- Порядок обрання місцевих органів виконавчої влади

4. *Презентація доповідей:*

- Функції центрального органу виконавчої влади
- Права і обов'язки керівників центральних органів виконавчої влади
- Обов'язки керівників центральних органів виконавчої влади
- Функції керівників місцевих державних адміністрацій
- Процедура обрання місцевих органів виконавчої влади

Ключові слова: голова районної, обласної, районної у місті ради, громадські слухання, державне будівництво і місцеве самоврядування, урядовий комітет, урядовий орган державного управління.

**ЧАСТИНА 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СУЧАСНОГО КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА

Тема 1. Конституційне право України як провідна галузь системи права України, наука та навчальна дисципліна. основи конституційного ладу України

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

- Що означає поняття “конституційне право України”?
- Чому конституційне право є провідною галуззю права України?
- Що є предметом конституційного права України?
- Дайте визначення поняттю “конституційно-правовий інститут”.
- Назвіть джерела конституційного права України.
- Які особливості норм конституційного права?
- Яка роль конституційного права України в розвитку державності та демократії?

3. *Розв’яжіть тестові завдання.*

1. Конституційне право це

- A. принципи права
- B. галузь права
- C. теорія права
- B. методи права

2. Інша назва Конституційного права

- A. основне право
- B. державне право
- C. господарче право
- D. управлінське право

3. Народ в Україні здійснює владу

- A. безпосередньо
- B. через органи державної влади
- C. через органи місцевого самоврядування
- D. через міжнародні неурядові організації

4. Головним обов’язком держави є

- A. забезпечення економічної самостійності
- B. забезпечення політичної самостійності
- C. забезпечення обороноздатності країни
- D. затвердження і забезпечення прав і свобод людини

5. Суверенітет України поширюється

- A. на окремі території України
- B. на всю її територію
- C. на територію міст, що мають спеціальний статус
- D. тільки на спеціальні економічні зони

6. Політичний режим в Україні

- A. авторитарний
- B. тоталітарний
- C. демократичний
- D. диктаторський

7. Україна в Конституції проголошується

- A. суверенною і демократичною
- B. соціалістичною
- C. тоталітарною
- D. соціальною і правовою

8. Найвищою соціальною цінністю в Україні визнається

- A. державна валюта
- B. нерухоме майно
- C. людина, її життя та здоров'я
- D. земля

9. Держава за свою діяльність відповідає

- A. перед людиною
- B. перед Президентом України
- C. перед Верховною Радою України
- D. перед ООН

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Декларація про державний суверенітет України, 16 лип. 1990 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1990. — № 31.
3. Конституційне право України / За ред. В. Ф. Погорілка. — 2-е вид. — К.: Наукова думка, 2000.
4. Кравченко В. В. Конституційне право України. — К.: Атіка, 2000.

Додаткова

5. Мелащенко В. Ф. Основи конституційного права України: Курс лекцій. — К.: Вентурі, 1995.

6. Серьогін В.О. Конституційне право України: Навчальний посібник. — Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2008.

Тема 2. Конституція України: юридична природа та етапи становлення

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

- Що таке Конституція?
- Назвіть першу Конституцію України.
- Які ви знаєте основні етапи становлення конституціоналізму в Україні?
- Назвіть основні функції конституції.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Конституція не може бути змінена

- A. в умовах надзвичайного і воєнного стану
- B. якщо зміни передбачають порушення прав та свобод людини і громадянина
- C. ні в якому випадку
- D. якщо це регламентується спеціальним законом

2. Слово "Конституція" з латинської означає

- A. державний устрій
- B. угода
- C. договір
- D. створення

3. Кількість депутатів Верховної Ради від конституційного складу може подавати законопроект про внесення змін до розділів I, III, XIII Конституції України

- A. 1/4 від конституційного складу
- B. 1/3 від конституційного складу
- C. 1/2 від конституційного складу
- D. 2/3 від конституційного складу

4. Верховна Рада протягом своїх повноважень може двічі змінювати одне й те ж саме положення Конституції України

- A. може
- B. не може
- C. це питання Конституцією України не регламентується
- D. це питання регламентується спеціальним законом України

5. Немає формально написаної конституції, а є тільки окремі конституційні акти

- A. у Новій Зеландії
- B. у США
- C. в Італії
- D. у Великій Британії

6. Законопроект про внесення змін до Конституції України вважається прийнятим

- A. якщо проголосувало 1/3 від конституційного складу Верховної Ради
- B. якщо проголосувало 1/2 від конституційного складу Верховної Ради
- C. якщо проголосувало 2/3 від конституційного складу Верховної Ради
- D. якщо проголосувало 1/4 від конституційного складу Верховної Ради

7. Найважливішим в конституціях цивілізованих демократичних країн вважається розділ

- A. про вищі органи держави
- B. про права людини
- C. про судову владу
- D. про державний устрій

8. Конституція України має юридичну силу

- A. на рівні з іншими законами України
- B. на рівні з постановами Кабінету Міністрів України
- C. найвищу юридичну силу
- D. на рівні з рішенням Конституційного Суду України

9. Конституцію України прийняв

- A. Президент України
- B. Кабінет Міністрів України
- C. Верховна Рада України
- D. Конституційний Суд України

10. Конституція України була прийнята

- A. від імені Президента України
- B. від імені Верховної Ради України
- C. від імені Кабінету Міністрів України
- D. від імені українського народу

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Погорілко В., Федоренко В. Поняття, види і структура конституційних норм // Право України. –2008. –№ 11.

2. Погорілко В., Федоренко В. Джерела конституційного права України: поняття, види і система // Право України. –2009. – № 3.

3. Поваляєва М. Інститути конституційного права України: поняття, ознаки та критерії розмежування // Право України. – 2007.– № 5.

4. Федоренко В.Л. Інститут конституційно-правових відносин в системі конституційного права України // Наук. Вісн. Чернів. університету.: Правознав.– 2005. Вип. 286.

5. Федоренко В. Поняття системи конституційного права України // Право України. – 2009. – № 7.

Додаткова

6. Федоренко В.Л. Теоретичні основи системи конституційного права України // Держава і право, вип.34.–2006.

7. Шаповал В. Суб'єкти конституційного права України: постановка проблем теоретичного визначення // Право України. –2007. –№ 8.

8. Шаповал В. Конституція як форма (джерело) конституційного права України (питання теорії) // Право України. – 2009. – № 6.

Тема 3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

- Що слід розуміти під правовим статусом особи?
- Які основоположні принципи правового статусу громадян?
- Що лежить в основі класифікації прав та свобод громадянина?
- Як набувається громадянство України?
- Як припиняється громадянство України?
- Охарактеризуйте систему політичних прав і демократичних свобод громадян.
- Назвіть економічні права громадян України.
- Назвіть конституційні обов'язки громадян України.
- Які конституційні гарантії прав людини?

- Хто здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав та свобод людини і громадянина в Україні?
- Який правовий статус іноземців в Україні?
- У чому сутність права притулку?

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Держава забезпечує право на житло

- A. створенням умов для самостійного будівництва і придбання чи оренди житла
- B. наданням безкоштовного чи за доступними цінами житла громадянам, що потребують соціального захисту
- C. гармонійним перерозподілом житла
- D. тільки шляхом дарування

2. Батьки зобов'язані утримувати дітей

- A. до одержання середньої освіти
- B. до одержання самостійного джерела доходу
- C. до досягнення повноліття
- D. до одруження

3. Кожний громадянин відповідно до Конституції має право

- A. володіти природними об'єктами
- B. користуватися природними об'єктами
- C. розпоряджатися природними об'єктами
- D. використовувати природні об'єкти в корисних цілях

4. Згідно з Конституцією України громадяни

- A. мають рівні конституційні права і свободи
- B. мають конституційні права, які залежать від майнового стану
- C. мають конституційні права, які залежать від віку
- D. I. мають рівень обов'язків, який залежить від національної приналежності

5. Право на працю включає в себе

- A. можливість заробляти на життя трудом
- B. примусову працю
- C. можливість будь-яким чином заробляти на життя
- D. можливість обов'язкового працевлаштування

6. Заборона діяльності об'єднань громадян здійснюється

- A. через рішення Верховної Ради України
- B. через рішення Кабінету міністрів України
- C. у судовому порядку
- D. через рішення Президента України

7. В Україні є обов'язковою освіта

- A. неповна-середня
- B. початкова
- C. повна загальна-середня
- D. середня-спеціальна

8. Рішення про арешт чи утримання під вартою приймається

- A. органами дізнання
- B. органами попереднього слідства
- C. судом
- D. органами по виконання покарань

9. Виконання військового обов'язку може бути замінено альтернативною службою

- A. у зв'язку зі станом здоров'я
- B. за політичними мотивами
- C. якщо виконання військового обов'язку суперечить релігійним переконанням громадянина
- D. за власним бажанням

10. Свобода слова і думки, свобода висловлювання своїх поглядів і переконань

- A. не може бути обмежена
- B. може бути обмежена за рішенням загального суду
- C. може бути обмежена в інтересах національної безпеки України
- D. може бути обмежена за рішенням Конституційного Суду України

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури**Основна**

1. Про внесення змін до Закону України “Про громадянство України”: Закон України від 16 квіт. 1997 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1997. — № 23.
2. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 груд. 1997 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1998. — № 20.
3. Про правовий статус іноземців: Закон України від 4 лют. 1994 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1994. — № 23.
4. Конституційне право України / За ред. В. Ф. Погорілка. — 2-е вид. — К.: Наукова думка, 2000.
5. Коментар законодавства України про права і свободи людини і громадянина. — К.: Парламентське вид-во, 1999.

Додаткова

6. Костюченко О. А. Основи конституційного права України. — К.: МАУП, 1999.
7. Кравченко В. В. Конституційне право України. — К.: Атіка, 2000.
8. Основи конституційного права України / За ред. В. В. Копейчикова. — К.: Юрінком, 2000.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСНОВНІ ІНСТИТУТИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА

Тема 4. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 - Охарактеризуйте загальну систему органів Української держави.
 - Яке місце в системі органів держави посідає Верховна Рада України?
 - Які повноваження має Верховна Рада України?
 - Як організовується робота Верховної Ради України?
3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Законодавчими є наступні органи держави

- A. Верховний Суд України
- B. Верховна Рада України
- C. Кабінет Міністрів України
- D. Конституційний Суд України

2. Верховна Рада України приймає рішення про дострокове припинення повноважень народного депутата України наступною більшістю голосів

- A. 1/6 від конституційного складу депутатів
- B. 1/5 від конституційного складу депутатів
- C. 1/4 від конституційного складу депутатів
- D. 1/2 від конституційного складу депутатів

3. Конституційна кількість депутатів Верховної Ради України налічує

- A. 300 народних депутатів України
- B. 350 народних депутатів України
- C. 400 народних депутатів України
- D. 450 народних депутатів України

4. Контроль за використанням коштів державного бюджету України здійснюється від імені

- A. народу України
- B. Президента України
- C. Верховної Ради України
- D. Кабінету Міністрів України

5. Народні депутати України обираються

- A. на 3 роки
- B. на 4 роки
- C. на 5 років
- D. безстроково

6. Державний орган, який здійснює контроль за використанням коштів Державного бюджету України, це

- A. Прокуратура України
- B. Верховна Рада України
- C. Рада Національного банку України
- D. Рахункова палата Верховної Ради України

7. Народним депутатом України може бути

- A. громадянин України
- B. особа без громадянства
- C. іноземний громадянин
- D. особа з подвійним громадянством

8. Проект Державного бюджету України на наступний рік повинен бути представлений Верховній Раді

- A. не пізніше 1 липня поточного року
- B. не пізніше 10 серпня поточного року
- C. не пізніше 15 вересня поточного року
- D. не пізніше 20 жовтня поточного року

9. Верховна Рада України розглядати питання про відповідальність Кабінету Міністрів України

- A. не більше одного разу протягом однієї чергової сесії
- B. не більше двох разів протягом однієї чергової сесії
- C. не більше трьох разів протягом однієї чергової сесії
- D. не більше чотирьох разів протягом однієї чергової сесії

10. Особа, яка має намір балотуватися в народні депутати України має прожити в

- A. 1 рік
- B. 2 роки

- C. 3 роки
- D. 5 років

4. Підготуйтеся до письмового опитування.
5. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листоп. 1992 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1993. — № 3.
2. Про статус депутатів місцевих рад народних депутатів: Закон України від 4 лют. 1994 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1994. — № 24.
3. Про постійні комісії Верховної Ради України: Закон України від 4 квіт. 1995 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1995. — № 19.

Додаткова

4. Про Конституційний Суд України: Закон України від 16 жовт. 1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1996. — № 49.

Тема 5. Конституційно-правовий статус президента України

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 - Який порядок обрання Президента України?
 - Які повноваження має Президент України?
 - Які функції та повноваження Президента України.
 - Адміністрація Президента України: структура та повноваження .
 - Які акти приймає Президент України? В чому їх різниця?
 - Який порядок усунення з поста президента в порядку імпічменту?
3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Президент України відповідно до Конституції України є

- A. главою виконавчої влади;
- B. главою держави і главою виконавчої влади;
- C. главою держави;
- D. законодавчим органом;

2. Президент України виступає від імені

- A. держави
- B. українського народу

- C. Верховної Ради України
- D. Кабінету Міністрів України

3. Президент України обирається

- A. 4 роки
- B. 5 років
- C. 10 років
- D. 15 років

4. Мінімальний вік кандидата у Президенти України повинен бути

- A. 18 років
- B. 21 рік
- C. 25 років
- D. 35 років

5. Кандидат у Президенти України повинен прожити в Україні

- A. останні 2 роки
- B. останні 5 років
- C. останні 8 років
- D. останні 10 років

6. Одна й та ж особа може бути Президентом України може бути

- A. 1 строк;
- B. не більш 2 строків підряд
- C. не більш 3 строків підряд
- D. не більше 4 строків підряд

7. Президенту України належать наступні повноваження

- A. визначення основ зовнішньої та внутрішньої політики України
- B. прийняття Конституції України
- C. прийняття законів України
- D. здійснення помилування

8. Чергові вибори Президента України проводяться

- A. у січні місяці
- B. у березні місяці
- C. у вересні місяці
- D. у жовтні місяці

9. Після припинення повноважень Президента України позачергові вибори Президента України проводяться через

- A. 30 днів
- B. 45 днів
- C. 60 днів

D. 90 днів

10. Президент України може передати свої повноваження

- A. Голові Верховної Ради України
- B. Прем'єр-міністру України
- C. Голові секретаріату Президента України
- D. Президент України нікому не може передати свої повноваження

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Про Президента УРСР: Закон України від 5 лип. 1991 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1991. — № 33.
2. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квіт. 1999 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1999. — № 20—21.
3. Конституційне право України / За ред. В. Ф. Погорілка. — 2-е вид. — К.: Наукова думка, 2000.

Додаткова

4. Костюченко О. А. Основи конституційного права України. — К.: МАУП, 1999.
5. Кравченко В. В. Конституційне право України. — К.: Атіка, 2000.
6. Основи конституційного права України / За ред. В. В. Копейчикова. — К.: Юрінком, 2000

Тема 6. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 - Опишіть порядок формування і склад Кабінету Міністрів України.
 - Що входить до компетенції Кабінету Міністрів України?
 - Перелічіть центральні органи виконавчої влади в Україні.
3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Кабінет Міністрів України несе відповідальність перед

- A. Верховною Радою України
- B. народом України
- C. Президентом України

D. Конституційним Судом України

2. Кабінет Міністрів України підконтрольний

- A. Президенту України
- B. Голові Верховної Ради України
- C. Верховній Раді України
- D. Конституційному Суду України

3. Кабінет Міністрів у своїй діяльності керується

- A. Конституцією і законами України
- B. рішеннями органів місцевого самоврядування
- C. актами Президента України
- D. конституцією Автономної республіки Крим

4. Вищим в системі органів державної виконавчої влади України є

- A. Кабінет Міністрів України
- B. міністерство України
- C. державний комітет України
- D. центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом

5. Органами виконавчої влади на місцях є

- A. міністерства
- B. виконавчі комітети місцевих рад депутатів
- C. місцеві державні адміністрації
- D. місцеві ради депутатів

6. Кабінет Міністрів України в межах своїх повноважень видає

- A. укази
- B. закони
- C. накази
- D. постанови

7. Кабінету Міністрів України

- A. є законодавчим органом
- B. є виконавчим органом Верховної Ради України
- C. є органом при Президенті України
- D. є вищим органом виконавчої влади

8. Кабінет Міністрів України, відставка якого прийнята Президентом України, продовжує виконання своїх повноважень

- A. до початку роботи знов сформованого Кабінету міністрів України, але не більше 30 днів
- B. до початку роботи знов сформованого Кабінету міністрів України, але не більше 45 днів

С. до початку роботи знов сформованого Кабінету міністрів України, але не більше 60 днів

Д. до початку роботи знов сформованого Кабінету міністрів України, але не більше 90 днів

9. Прем'єр-міністр України зобов'язаний подати заяву про відставку

А. по рішенням Конституційного Суду України

В. по рішенням Президента України

С. по рішенням Голови Верховної Ради України

Д. у зв'язку з прийняттям Верховною Радою України резолюції недовіри

10. Голови місцевих державних адміністрацій відповідальні перед

А. Президентом України

В. Верховною Радою України

С. Кабінетом Міністрів України

Д. Конституційним Судом України

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Про Президента УРСР: Закон України від 5 лип. 1991 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1991. — № 33.

2. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квіт. 1999 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1999. — № 20—21.

3. Конституційне право України / За ред. В. Ф. Погорілка. — 2-е вид. — К.: Наукова думка, 2000.

Додаткова

4. Костюченко О. А. Основи конституційного права України. — К.: МАУП, 1999.

5. Кравченко В. В. Конституційне право України. — К.: Атіка, 2000.

6. Основи конституційного права України / За ред. В. В. Копейчикова. — К.: Юрінком, 2000.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Декларація про державний суверенітет України, 16 лип. 1990 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1990. — № 31.
3. Про внесення змін до Закону України “Про громадянство України”: Закон України від 16 квіт. 1997 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1997. — № 23.
4. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 груд. 1997 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1998. — № 20.
5. Про правовий статус іноземців: Закон України від 4 лют. 1994 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1994. — № 23.
6. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листоп. 1992 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1993. — № 3.
7. Про статус депутатів місцевих рад народних депутатів: Закон України від 4 лют. 1994 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1994. — № 24.
8. Про постійні комісії Верховної Ради України: Закон України від 4 квіт. 1995 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1995. — № 19.
9. Про Конституційний Суд України: Закон України від 16 жовт. 1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 1996. — № 49.
10. Конституційне право України / За ред. В. Ф. Погорілка. – 2-е вид. – К.: Наукова думка, 2015.
11. Кравченко В. В. Конституційне право України. — К.: Атіка, 2010.
12. Погорілко В., Федоренко В. Поняття, види і структура конституційних норм // Право України. –2008. –№ 11.
13. Погорілко В., Федоренко В. Джерела конституційного права України: поняття, види і система // Право України. –2009. – № 3.
14. Поваліяєва М. Інститути конституційного права України: поняття, ознаки та критерії розмежування // Право України. – 2007.– № 5.
15. Федоренко В.Л. Інститут конституційно-правових відносин в системі конституційного права України // Наук. Вісн. Чернів. університету.: Правознав.– 2005. Вип. 286.
16. Федоренко В. Поняття системи конституційного права України // Право України. – 2009. – № 7.
17. Коментар законодавства України про права і свободи людини і громадянина. — К.: Парламентське вид-во, 1999.

Додаткова

18. Мелашенко В. Ф. Основи конституційного права України: Курс лекцій. – К.: Вентурі, 1995.
19. Сербогін В.О. Конституційне право України: Навчальний посібник. – Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2008.
20. Федоренко В.Л. Теоретичні основи системи конституційного права України // Держава і право, вип.34.–2006.

21. Шаповал В. Суб'єкти конституційного права України: постановка проблем теоретичного визначення // Право України. – 2007. – № 8.
22. Шаповал В. Конституція як форма (джерело) конституційного права України (питання теорії) // Право України. – 2009. – № 6.
23. Костюченко О. А. Основи конституційного права України. – К.: МАУП, 1999.
24. Кравченко В. В. Конституційне право України. – К.: Атіка, 2000.
25. Основи конституційного права України / За ред. В. В. Коpecьчикова. – К.: Юрінком, 2000.

Навчальне видання

Шульженко Ігор Владиславович

Кафедра іноземної філології, українознавства
та соціально-правових дисциплін

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
КОНСТИТУЦІЯ ТА ВРЯДУВАННЯ

Формат 60×84/8. Ум. др. арк. 2,25

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
50005, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Трамвайна, 16.